

DOKUMENTACJA BADAŃ KONSERWATORSKICH

WNĘTRZE KAPLICZKI W JANKOWIE

GM. ŚWIĄTKI, POW. OLSZTYŃSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Izabela J. Świętochowska
mgr sztuki
konserwator malarstwa
i rzeźby polichromowanej
14-100 Ostróda, ul. Stępowskiego 21/16
tel. +48-89 646 70 52, mob. +48 500 563 793

GRZEGORZ ŚWIĘTOCHOWSKI
KONSERWATOR I MUZEALNIK
DYPLOM UMK 1466

Autor badań konserwatorskich

IZABELA JOANNA ŚWIĘTOCHOWSKA

Autorzy dokumentacji

IZABELA JOANNA ŚWIĘTOCHOWSKA

GRZEGORZ ŚWIĘTOCHOWSKI

OSTRÓDA, MARZEC 2024

DZIEŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

SPIS TREŚCI DOKUMENTACJI BADAŃ KONSERWATORSKICH

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI.....	2
2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE.....	4
3.0. OPIS	4
4.0. TECHNIKA I TECHNOLOGIA.....	5
4.1. STRATYGRAFIA.....	5
4.2. ANALIZA LABORATORYJNA	6
4.3. TECHNOLOGIA ORYGINAŁU I ANALIZA SPOSOBU WYKONANIA	7
4.4. TECHNOLOGIA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH.....	8
5.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	8
6.0. WNIOSKI Z BADAŃ I ANALIZ.....	10
7.0. ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI - PROGRAM PRAC	11
8.0. ILUSTRACJE.....	15

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI

A-4699

Decyzja W-MWKZ
z dnia 23.06.1921 r

NR REJESTRU ZABYTKÓW

NR INW. ZBIORU

NR INW. PRACOWNI KONS.

1.1. DANE PRZED ROZPOCZĘCIEM BADAN

RODZAJ Architektura – wnętrze kapliczki

TEMAT Badania w celu identyfikacji pierwotnej techniki i technologii oraz określenie kolorystyki ścian i stropu. Opracowanie programu prac konserwatorsko-renowacyjnych.

AUTOR NN

WARSZTAT Lokalny (?)

SZKOŁA NN

SYGNATURA -

INSKRYPCJE -

DATOWANIE koniec XIX w.

LOKALIZACJA Jankowo, gm. Świątki, pow. olsztyński, woj. warmińsko-mazurskie, nr ew. działki: 281412_2.0004.127

WŁAŚCICIEL/UŻYTKOWNIK Gmina Świątki, Świątki 87, 11-008 Świątki

MATERIAŁY I TECHNIKA ORYGINAŁU Obiekt murowany(cegła ceramiczna pełna na zaprawie wapienno-piaskowej), otynkowany (tynki wapienno-piaskowe), pobielony (wapno)

MATERIAŁY I TECHNIKA NAWARSTWIEN Wyprawy cementowe i cementowo-wapienne, farby olejne, emulsyjne.

WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE (LUB RENOWACJE): TAK ☒, NIE ☐

DATY WYKONANIA XX w.; początek XXI w., 2022 r.

WCZEŚNIEJSZE DOKUMENTACJE: TAK ☒, NIE ☐

liczba stron tekstu, fotografii, rysunków itp.: 18 / 20 / 1; 26 / 39 / 0

daty i miejsca wykonania: 2021 – Olsztyn / 2022 – Olsztyn

miejsca przechowywania: Gmina Świątki, Świątki 87, 11-008 Świątki

1.2. DANE O REALIZACJI BADAŃ

ZLECENIODAWCA URZĄD GMINY ŚWIĄTKI, ŚWIĄTKI 87, 11-008 ŚWIĄTKI

KIEROWNIK Izabela Joanna Świętochowska

RODZAJE BADAŃ ORAZ ICH WYKONAWCY:

Izabela Joanna Świętochowska – badania in situ;

Grzegorz Świętochowski – kwerendy, dokumentacja fotograficzna, badania laboratoryjne

CZYNNOŚCI W KOLEJNOŚCI WYKONANIA:

wykonanie kwerend; - selekcja punktów uznanych za reprezentatywne; - wykonanie analizy przebadanych punktów i pobranych materiałów; - wykonanie dokumentacji fotograficznej; - sformułowanie wniosków i programu konserwatorskiego; - wykonanie dokumentacji

CZAS TRWANIA BADAŃ MARZEC 2024

1.3. DANE O DOKUMENTACJI

LICZBA: STRON TEKSTU **14**, FOTOGRAFII **23**, RYSUNKÓW **0**

AUTOR DOKUMENTACJI: Izabela Joanna Świętochowska, Grzegorz Świętochowski

AUTOR DOKUMENTACJI FOTOGRAFICZNEJ Grzegorz Świętochowski

AUTOR DOKUMENTACJI RYSUNKOWEJ -

DATA I MIEJSCE WYKONANIA OSTRÓDA, MARZEC 2024

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA:

1. EGZ. Urząd Gminy Świątki, Świątki 87, 11-008 Świątki
2. EGZ. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, ul. Podwale 1, 10-076 Olsztyn
3. EGZ. Izabela i Grzegorz Świętochowscy, ul. Stępowskiego 21/16, 14-100 Ostróda

2.0. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

.....

Ograniczona kwerenda nie pozwoliła na jednoznaczne datowanie obiektu. Tym bardziej na opisanie jego historii budowlanej. Literatura przedmiotu ogranicza się do umieszczenia zdawkowych informacji oraz jego fotografii¹. Zatem na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto datowanie zaproponowane przez Piotra Supryna, tj. koniec XIX w.². W pozostałych kwestiach bazowano na badaniach obiektu in situ oraz analizach porównawczych.

Kapliczka kilkakrotnie była remontowana. W pierwszych dekadach XXI w., w czynie społecznym wykonano remont tynków zewnętrznych i wewnątrz. W roku 2022 wyremontowano elewację, dach i wieżyczkę dzwoniczki³.

3.0. OPIS

.....

Kapliczka (kaplica) w typie tzw. *kapliczek domkowych*. Usytuowana na niewielkim wzniesieniu, w centrum wsi. Jest to obiekt murowany: z cegły ceramicznej pełnej, spojonej zaprawą wapienno-piaskową, częściowo tynkowany. Obiekt zorientowany.

Wnętrze jednoprzestrzenne, założone na planie prostokąta, zbliżonego do kwadratu; z wejściem przesklepionym odcinkowo umieszczonym centralnie ściany zachodniej; w osiach ścian: północnej i południowej okna prostokątne (prostokąt leżący), zamknięte odcinkowo, z pojedynczymi oknami stałymi sześciopółowymi. Na wprost wejścia prostopadłościenna murowana mensa. Ściany i mensa otynkowane i pobielone. Posadzka z wylewki betonowej. Strop deskowy – deski ułożone na styk, pobielone.

Nad mensą na ścianie północnej zawieszony krucyfiks – rzeźba ludowa (drewniana, polichromowana). Wyposażenie uzupełniają dwie ławki ustawione wzdłuż ścian północnej i południowej oraz umieszczone nad oknami dwie identyczne koliste plakiety z przedstawieniem profilu głowy Chrystusa Frasobliwego (odlew, cyna?).

¹ Kuprianiuk Stanisław, *Mała architektura sakralna na Warmii do 1845 roku ze szczególnym uwzględnieniem kapliczek*, Olsztyn 2016, s. 71

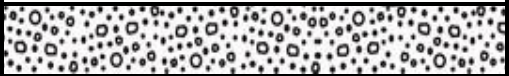
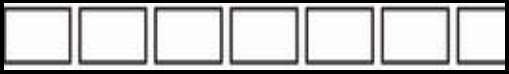

² Supryn Piotr, Kozłowski Andrzej, *Dokumentacja konserwatorska kapliczki w Jankowie*, Olsztyn, sierpień 2021 r. Autor nie wskazuje źródła informacji dotyczącej daty powstania obiektu.

³ Grabowski Rafał, *Dokumentacja powykonawcza. Konserwacja kapliczki w Jankowie*, Olsztyn, grudzień 2022 r.

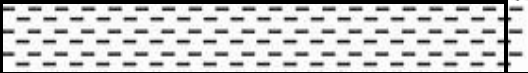

4.0. TECHNIKA I TECHNOLOGIA

4.1. STRATYGRAFIA

Posadzka – pkt 4

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy technologicznej	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy i jej opis łącznie z ewentualną identyfikacją techniki i kolorystyką
1		II	XXI w.	Wylewka cementowa – ok. 6 cm
2		I	XIX w.	Cegła
3				Piasek zagęszczony, ułożony na gruncie rodzimym

Strop – analiza punktów badawczych: 9 i 10.

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy technologicznej	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy i jej opis łącznie z ewentualną identyfikacją techniki i kolorystyką
1		VI	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – biała
2				Wyprawa gipsowa (szpachla jako opracowanie pod wymalowanie)
3				Płyta kartonowo-gipsowa
4		V	XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – biała
5				Zaprawa wapienno-piaskowa (cienoszaran)
6		IV		Warstwa malarska emulsyjna – biała
7		III		Warstwa malarska zielona (olejna)
8				Zacierka cementowa
9		II		Warstwa malarska biała
10		I	XIX w.	Pobiała
11				Drewno (strop deskowy)

Ściany i mensa – analiza punktów badawczych: 1 – 3, 5 – 8.

Nr warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy technologicznej	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy i jej opis łącznie z ewentualną identyfikacją techniki i kolorystyką
1		VII	XXI w.	Warstwa malarska biała
2		VI		Warstwa malarska biała
3				Zacierka (szpachla) gipsowa
4		V	XX w.	Warstwa malarska biała
5		IV		Warstwa malarska biała
6		III		Warstwa malarska biała
7				Tynk cementowy
8		II		Pobiała
9		I	XIX w.	Pobiała
10				Wyprawa wapienno-piaskowa
11				Mur – cegła ceramiczna pełna na zaprawie wapienno-piaskowej

4.2. ANALIZA LABORATORYJNA

Do badań pobrano materiał z partii, które oceniono jako najbardziej reprezentacyjne, ponieważ są to próbki zapraw z warstw najstarszych, co do których istnieje uzasadnione domniemanie, że mogą być oryginalnymi. Pobrano je ze ścian: północnej (pkt. 1) i wschodniej (pkt. 6).

Po wyselekcjonowaniu próbek i po odważeniu na wadze analitycznej zadano 2n HCl Po 24 godzinach roztwór przesączono, przemywając pozostały na sączkach osad wodą destylowaną do zaniku reakcji na jon H^+ . Sączki z zawartością wysuszono w temperaturze $105^{\circ}C$ i wysuszono do stałej masy. Z różnicy mas metodą wagową wyliczono procentową zawartość części nierozpuszczalnych w kwasie i wyznaczono stosunek wypełniacza do spoiwa. Wyekstrahowany w ten sposób wypełniacz poddano obserwacją mikroskopową w celu podania przybliżonego składu jakościowego.

Charakteryzują się one: delikatnym kremowougrowym odcieniem, który nadają zarówno kolor spoiwa, związki ilaste zawarte w kruszywie oraz kolor użytego kruszywa. Analiza ilościowa pobranych próbek wykazuje standardowe zawartości poszczególnych frakcji, dopuszczalnych również we współczesnych zaprawach murarskich. Frakcji drobnych o średnicy mniejszej niż 0,05 mm w tym związków ilastych występuje średnio około 11%, ziaren o średnicy 2 mm – średnio 64 %, ziaren większych o średnicy ponad 2 mm – średnio około 18%, a pozostałe to zanieczyszczenia organiczne – głównie drobiny drewna. Na podstawie powyższych danych, zakładając jednocześnie zmiany strukturalne badanych materiałów, które zaszły w naturalnym procesie erozji, można przyjąć, że pierwotny stosunek spoiwa (prawdopodobnie mleka wapiennego liczonego w suchej masie) do kruszywa wynosił $1:4 \pm 5$.

Analiza struktury frakcji wypełniacza pozwala na stwierdzenie, że głównie były to piaski kwarcowe, które przesiano i prawdopodobnie również płukano.

Na podstawie powyższych wnioskować można, iż użyta zaprawa była zaprawą mocną. Obecny jej stan i wartości konstrukcyjne na skutek wiele lat trwających procesów erozyjnych i wadliwym naprawom, uległy znacznej degradacji i osłabieniu.

4.3. TECHNOLOGIA ORYGINAŁU I ANALIZA SPOSOBU WYKONANIA

Ściany i mensa – cegła ceramiczna pełna o ponadnormatywnych wymiarach; spoina wapienno-piaskowa; wyprawy tynkowe wapienno-piaskowe; pobiałe wapienne. Stosowano tradycyjne techniki murarskie i tynkarskie

Posadzka – z cegły ceramicznej na podsypce piaskowej. Posadzka z cegieł ułożonych na płask, równoległe do linii ścian bocznych⁴. Cegły układane na zasypie z piasku (prawdopodobnie z dodatkiem wapna) wykonanym bezpośrednio na gruncie rodzimym. Zasyp zagęszczono.

Strop – deski sosnowe, pobiała wapienna. Deski obrabiane maszynowo, wstępnie wygładzane. Na powierzchnię drewna bezpośrednio naniesiono warstwę pobiału.

⁴ Informacje uzyskane od mieszkańca wsi, który był jednym z wykonawców remontu. Prawdopodobnie jest to ta sama osoba, która udzieliła informacji Piotrowi Suprynowi – patrz: Supryn, s. 4.

4.4. TECHNOLOGIA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH

Ściany i mensa – cegła ceramiczna; spoina – naprawy i uzupełnienia zaprawami cementowo-wapiennymi; wyprawy tynkowe wapienno-piaskowe; uzupełnienia i naprawy zaprawami cementowo-wapiennymi, cementowymi; szlichty i zacierki cementowe i gipsowe pod wymalowania: pobiały wapienne, malatury olejne i emulsyjne.

Posadzka – wylewka betonowa na oryginalną posadzkę – jw.

Strop – zacierki cementowe lub wapienno-piaskowe pod wymalowania olejne, klejowe i pobiałę.

5.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ściany i mensa – Silnie zawilgocone, głównie w partiach nad posadzką. Miejscowe spęcherzenia i rozwarstwienia wypraw wraz z silną adhezją od podłoża ceglanego. Liczne kolonie grzyba domowego. Struktura zapraw o znacznym stopniu zdegradowania. Miejscowe naprawy i uzupełnienia. Dodatkowo w partii dolnej ściany zachodniej oraz mensy wymalowania olejne. Wielokrotne przemaalowania po całości. Na ścianach zachodniej i północnej silne wymycia warstw malarskich.

Posadzka – Stan techniczny posadzki oryginalnej – ceramicznej trudny do oceny z powodu braku dostępu. Niemniej na podstawie przeprowadzonych badań i uzyskanych informacji wnosić można, że: struktura jest silnie zawilgocona, struktura cegieł w znacznym stopniu zdegradowana i porażona grzybem. W posadzce miejscowe ubytki⁵. Stan zachowania współczesnej wylewki betonowej względnie dobry.

Strop – Deski w znacznym stopniu zniszczone. Liczne ślady zacieków i ubytków spowodowanych zgorzelą grzybiczną. Pobiała pierwotna zachowana w stopniu reliktowym. Warstwy wykończeniowe (pobiałe i warstwy malarskie) zdegradowane w stopniu znacznym, z licznymi ubytkami. Śladowe pozostałości po ostatnich naprawach w technologii płyt kartonowo-gipsowych.

⁵ Ibid. - Ubytki i znaczny stopień zużycia miał być główną przyczyną podjęcia decyzji o wykonaniu wylewki.

Krucyfiks stanowiący stałe wyposażenie wnętrza – miejscowe ubytki formy rzeźbiarskiej, wielokrotne przemalowania, w tym po ubytkach.

Podczas badań nie stwierdzono śladów czynnej aktywności drewnojadów.

Oprócz naturalnych czynników starzenia się materiałów, z których zbudowano obiekt oraz ich technicznego zużycia, zasadniczy wpływ miała niedostateczna opieka właściciela skutkująca destrukcją pokrycia dachowego, a w konsekwencji możliwością przenikania wód opadowych do wnętrza. Obiekt nie jest wietrzony i utrzymywany w czystości. Utrzymująca się wewnątrz względnie wysoka wilgotność elementów ustroju budowlanego jest też skutkiem nagromadzenia przedmiotów tekstylnych (dywanów na posadzce, zasłon i firanek) które powodują kondensacje wilgoci na styku materii i ściany. Są to pośrednie przyczyny powstania ognisk grzybów. Drugim czynnikiem były wadliwie wykonane remonty i niewłaściwe materiały do nich użyte. W przypadku stropu czynnikiem ograniczającym cyrkulację powietrza wewnątrz, a tym samym wpływającym na zawilgocenie ustroju i powstanie środowiska sprzyjającego korozji biologicznej, było wbudowanie stropu wykonanego w technologii płyt kartonowo-gipsowych. W przypadku posadzki, wylanie szczelnej powłoki betonowej mogło powodować utrzymywanie się dużej wilgotności oryginalnego ustroju oraz powstania sprzyjających warunków dla korozji chemicznej, a przede wszystkich biologicznej i fizycznej. W dalszej kolejności spotęgowało podsiąkanie kapilarne w strukturę ścian obwodowych, co również stanowiło jeden z czynników niszczących. Wadliwym było też stosowanie szczelnych cementowych szlicht i zacierek na ścianach i stropie, które również powodowały destrukcję ww. elementów.

Na pogorszenie warunków wilgotnościowych, a zapewne również warunków posadowienia obiektu było usunięcie w II dekadzie XXI w. zespołu lip rosnących w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

W przypadku krucyfiks wnosić można, że jego stan wynika z ogólnych warunków panujących we wnętrzu, które w zasadniczym stopniu wpłynęły na osłabienie struktury tworzywa i powstanie ubytków. Drugim czynnikiem jest wadliwe (amatorskie) wykonanie zabiegów renowatorskich.

[illegible]

- 10

7.0. ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI - PROGRAM PRAC

.....

ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Przeprowadzone badania miały na celu identyfikację oryginalnego sposobu wykończenia wnętrza wraz z określeniem technologii wykonania i kolorystyki poszczególnych elementów ustroju budowlanego. Ich wyniki stanowią bazę do przygotowania programu konserwatorskiego ukierunkowanego przede wszystkim na usunięcie czynników niszczących oryginalną substancję zabytkową, jej zachowanie i utrwalenie. W drugiej kolejności przywrócenie wnętrza: walorów estetycznych i funkcjonalnych w stopniu pozwalającym na jego użytkowanie.

PROGRAM PRAC

PRACE WSTĘPNE

1. Usunięcie z wnętrza zbędnych elementów, w tym: plastikowych wazonów i ozdób, dywanów, itp.
2. Demontaż i zabezpieczenie elementów wyposażenia ruchomego: ławek, cymeliów, krucyfiksów, figur Maryi.
3. Usunięcie śmieci, gruzu, odkurzenie wnętrza.

POSADZKA

4. Skucie i usunięcie wylewki cementowej.

Prace prowadzić w sposób, który pozwoli na zadokumentowanie posadzki ceramicznej dla celów badawczych - np. jako materiału poglądowego dla przyszłych analiz porównawczych, itp.);

5. Mechaniczna rozbiórka i usunięcie posadzki;
6. Mechaniczna rozbiórka i usunięcie piaskowego podłoża;

7. Wykonanie zabiegów biobójczych na powierzchni gruntu rodzimego i ścian fundamentowych;
8. Odtworzenie zasypu piaskowego z dodatkiem środków biobójczych. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się jeszcze wykonanie na powierzchni gruntu rodzimego membrany z geowłókniny umożliwiającej swobodną migrację wody;
9. Zagęszczenie podłoża;
10. Ułożenie nowej posadzki z materiału analogicznego jak w oryginale i o parametrach umożliwiających bezpieczne użytkowanie. Bezwzględnie przewidzieć powtórzenie układu historycznego cegieł.

ŚCIANY I MENSA

11. Wykonanie dwurzędowej izolacji poziomej ścian metodą iniekcji krystalicznej.
12. Mechaniczne usunięcie wtórnych warstw wykończeniowych – malatur, pobiał, podkładów;
13. Mechaniczne usunięcie ahistorycznych wypraw tynkarskich oraz wadliwych uzupełnień i szlicht;
14. Podklejenie partii odspojonych historycznych wypraw tynkarskich poprzez wykonanie iniekcji, która pozwoli na odtworzenie związania wyprawy tynkarskiej ze strukturą murów;
15. Mechaniczne czyszczenie i doczyszczenie powierzchni wypraw tynkarskich z zabrudzeń i wtórnych powłok za pomocą: szpachli, szczotek i pędzli ze sztywnym włosiem. W uzasadnionych przypadkach również z wykorzystaniem przegrzanej pary wodnej pod kontrolowanym ciśnieniem. W przypadku uporczywych zabrudzeń dopuszcza się wykorzystanie środków powierzchniowo-czynnych w postaci past emulgacyjnych;
16. Dezynfekcja obszarów porażonych działaniem grzybów, pleśni i itp.
17. Wzmocnienie partii historycznych wypraw wykazujących tendencję do postępującej strukturalnej degradacji (np. pudrowania) się poprzez wykonanie zabiegów konsolidujących – np. nasączenie preparatami wzmacniającymi, w tym np. przez zastosowanie nasączonych okładów z ligniny. Stosować należy preparaty o składzie i stężeniu dobranym stosownie do stanu destrukcji konkretnej partii wypraw. Zabieg powtarzać do momentu całkowitego nasączenia wypraw.
18. Założenie opasek zabezpieczających krawędzie zachowanych tynków oryginalnych – stosować materiał o parametrach określonych w wyniku badań;
19. Wykonanie rekonstrukcji ubytków wypraw w technologii tynku tradycyjnego. Przy pracach tynkarskich wykorzystać zaprawę jw. Fakturę opracować na wzór oryginału;

20. Scalenie kolorystyczne powierzchni oryginalnych i uzupełnień w technologii i kolorystyce zgodnej z wynikami badań lub z użyciem farb wysoko paroprzepuszczalnych.

STROP

21. Wstępne oczyszczenie;
22. Oznaczenie desek stropu w sposób umożliwiający późniejsze jego odtworzenie;
23. Mechaniczne rozebranie deskowania stropu;
24. Manualne oczyszczenie powierzchni z wtórnych powłok: szlicht i warstw malarskich oraz z zabrudzeń;
25. Dezynfekcję i dezynsekcja poprzez nasączenie preparatami biobójczymi;
26. Usunięcie partii zdegradowanych w stopniu nie rokującym zachowanie wymaganych parametrów technicznych;
27. Impregnacja przeciw insektom żerującym na drewnie poprzez nasączenie preparatem o działaniu prewencyjnym;
28. Naprawy stolarskie, w tym uzupełnienia ubytków poprzez wstawienie fleków opracowanych w technice stolarskiej z drewna tego samego gatunku i możliwie dobrane pod względem parametrów fizyko-mechanicznych. Fleki mocować klejem do drewna odpornym na warunki ekspozycji zewnętrznej (np. poliuretanowym), połączenia klejowe ustalać drewnianymi kołkami;
29. Uzupełnienie mniejszych ubytków powierzchniowych za pomocą szpachli stolarskich z wypełniaczem celulozowym lub na bazie pyłu drzewnego;
30. Przygotowanie podłoża i wykonanie wymalowania w technologii i kolorze określonym w wyniku badań.

MATERIAŁY PROPONOWANE:

Iniekcje tynków – np. zaprawa pucolanowa Mape Antique I

Izolacja pozioma – np. MapestopPL firmy Mapei

Środki czyszczące do tynków – np. AGE lub Clean Galen Max firmy Remmers

Dezynfekcja – np. BFA firmy Remmers (ściany); np.: Biotin T

Preparaty konsolidujące strukturę tynków – np. KSE 300 E firmy Remmers

Impregnacja drewna (środki biobójcze) – np.: Hylotox firmy Altax

Impregnacja strukturalna drewna – np.: roztwór w toluenie żywicy Paraloid B72

Scalenie kolorystyczne ścian – np. Soldalit firmy Keim.

W zaproponowanym programie prac wskazano na metody i materiały zastosowane oryginalnie lub opracowane i produkowane głównie przez f-my REMMERS i KEIM. Alternatywnie do zaproponowanych można stosować na przykład zestaw materiałów z systemów opracowanych dla prac w budynkach zabytkowych przez Tubag Trass- Zement- und Steinwerke lub stosować zamienniki w formie preparatów znajdujących się w ofercie renomowanych producentów – np. f-m: BAUMIT, SCHOMBURG, MAPEI itp. Ostatecznego doboru materiałów po uprzednim przeprowadzeniu prób powinien dokonać konserwator lub doświadczony renowator. Osobie tej należy też powierzyć prowadzenie prac konserwatorskich lub bezpośredni nadzór nad nimi.

8.0. ILUSTRACJE

1. Widok wnętrza w kierunku wschodnim. Widoczne partie ścian zainfekowane grzybem.

2. Lokalizacja punktów badanych: 1 – 4.
3. Lokalizacja punktów badanych: 5 – 7, 9.

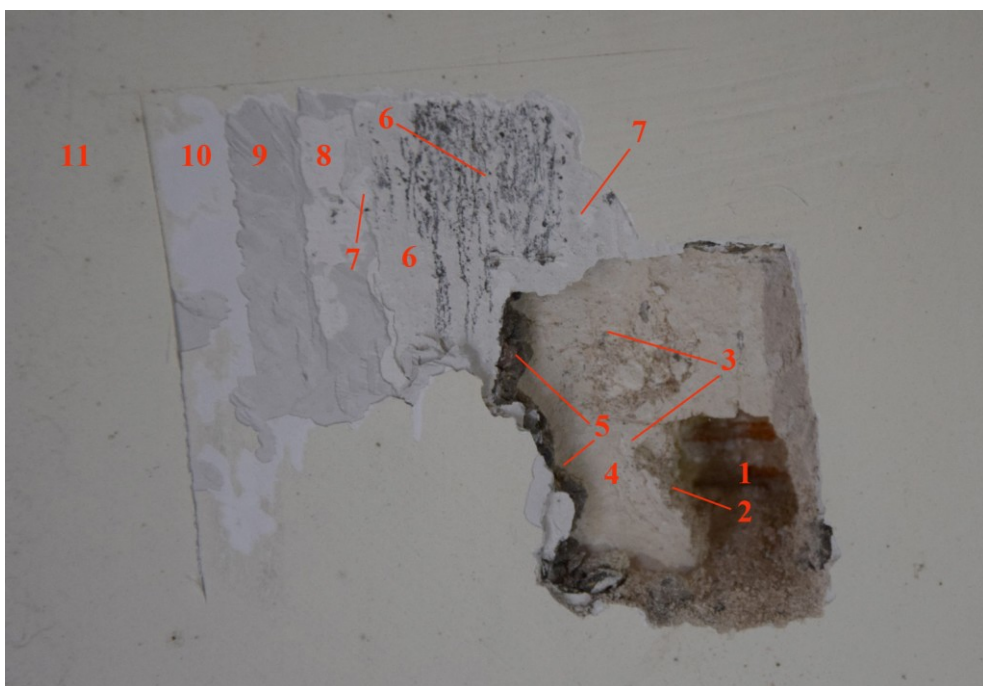
4. Lokalizacja punktów badawczych: 8 – 10. Widoczne ubytki na stropie i partie ścian zagrzybionych.

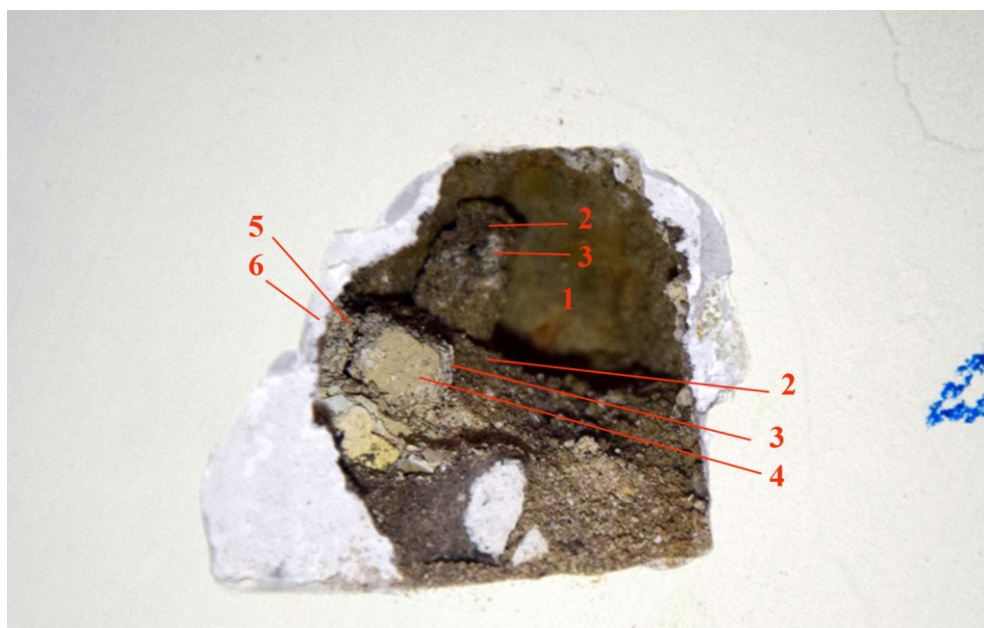
5. Fragment stropu. Widoczny stan zachowania: zniszczenia na skutek korozji biologicznej (ubytki na krawędziach desek, zaplamienia), ubytki kolejnych warstw wykończeniowych. W ubytkach widoczne relikty pierwotnych pobiał.

6. Strop – narożnik południowo-zachodni. Widoczne relikty wykończenia płytami kartonowo-gipsowymi i ogniska grzyba na stopie i przylegających ścianach.

7. Stratygrafia w punkcie 1: 1-mur, 2-tynek wapienno-piaskowy, 3-pobiała, 4-pobiała, 5-tynek cementowy, 6-w. malarska biała, 7- w. malarska biała, 8- w. malarska biała, 9-zacierka (szlichta gipsowa), 10- w. malarska biała, 11- w. malarska biała.

8. Stratygrafia w punkcie 2: 1-mur, 2-tynek wapienno-piaskowy, 3-pobiała, 4-pobiała, 5-tynek cementowy, 6 – warstwa malarska biała, na której warstwy jw.

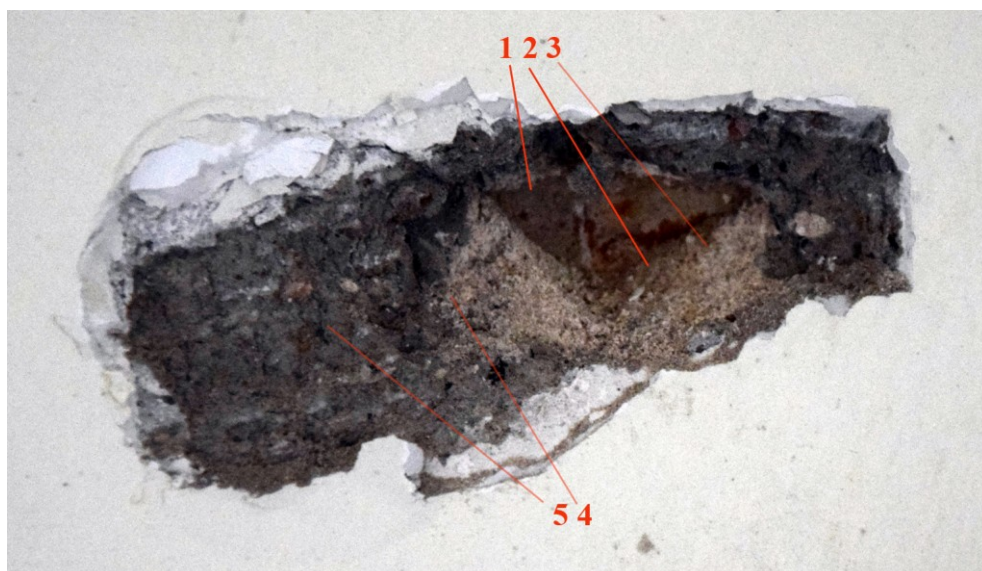
9. 1-tynek wapienno-piaskowy, 2-pobiała, 3-w. malarska olejna ugrowa występowała w dolnych partiach ścian jako rodzaj lamperii, 4-w. malarska biała, 5-w. malarska biała.

10. Posadzka – stratygrafia w punkcie 4: 1/ posadzka ceglana, 2/ wylewka betonowa.

11. Mensa – stratygrafia w punkcie 5: 1-tynk wapienno-piaskowy, 2-pobiała, 3-pobiała, 4- tynk cementowy, 5-w. malarska ugrowa (olejna – jw.), 6-w. malarska biała, 7-zacierka (szlichta gipsowa), 8- w. malarska biała.

12. Stratygrafia w punkcie 6: 1-mur, 2-tynek wapienno-piaskowy, 3-pobiała, 4-pobiała, 5-tynek cementowy, na którym warstwy jak w punktach 1 i 2.

13. Stratygrafia w punkcie 8: 1-mur, 2-tynek wapienno-piaskowy, 3-pobiała, 4-pobiała, 5-tynek cementowy, 6-w. malarska biała, 7- w. malarska biała, 8- w. malarska biała, 9-zacierka (szlichta gipsowa), 10- w. malarska biała, 11-zacierka gipsowa, 12- w. malarska biała.

14. Strop – stratygrafia w Puncie 9: 1-drewno, 2-pobiała, 3- w. malarka biała, 4- zacieka cementowa, 5- w. malarska zielona, 6 – w. malarska biała, 7-zaprawa wapienno-piaskowa, 8-w. malarska biała.

15. Łuska pobrana z punktu 9 (awers): 1 – zaprawa wapienno-piaskowa, 2warstwa malarska biała.

16. Łuska pobrana z punktu 9 (awers) – stratygrafia: 1/ pobiała, 2-2qrstwa malarska biała, 3-zacierka cementowa.

17. Dwa fragmenty łuski pobranej ze stropu w punkcie 9. Widoczna warstwa zielonej farby olejnej (1) na cementowej zacierce (2), a na wierzchu resztki późniejszych warstw.

18. Krucyfiks i ogniska grzyba na ścianie, na której została zawieszony.

19. Krucyfiks – detal. Widoczny stan zachowania.

20. Krucyfiks – detal. Widoczny stan zachowania.

21. Krucyfiks – detal. Widoczny stan zachowania.

22. Plakietka z wizerunkiem Chrystusa zawieszona na ścianie północnej.

23. To samo miejsce po usunięciu plakietki – widoczne: przebarwienia na skutek zawilgocenia i rozrastającego się ogniska grzyba oraz kolonie zimujących much.